KORTDURENDE INUNDATIES IN NATUUR- EN LANDBOUWGEBIEDEN: *KANSEN EN BEDREIGINGEN*

Kort verslag van een mini-symposium

Op vrijdag 3 september jl. vond in Leeuwarden een mini-symposium plaats over kortdurende inundaties van natuur- en landbouwgebieden. Dit symposium werd georganiseerd door de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en Staatsbosbeheer. In een viertal lezingen ging aandacht uit naar de resultaten van de inundatieproeven die de afgelopen drie jaar zijn uitgevoerd in onze provincie. Hieronder een kort verslag over twee praktijkproeven in natuur- en landbouwgebied.

Natuurgebied

Waterberging in de Bloksleatpolder, een praktijkproef op gebiedsniveau in een natuurgebied. *Lezing van Eddy Wymenga (ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga bv)*

Nadat met name eind jaren '90 problemen met de waterberging optraden, hebben Friese natuurbeheerorganisaties aangegeven een bijdrage aan extra waterberging te willen leveren. Daarom is in 1999 een analyse uitgevoerd om na te gaan welke natuurgebieden geschikt zijn voor tijdelijke waterberging. Daaruit vloeide de aanbeveling voort één praktijkproef met tijdelijke waterberging te doen in een natuurgebied. Deze werd uitgevoerd in de 'Kop fan 'e Bloksleatpolder', een Staatsbosbeheerreservaat van 80 ha aan het Sneekermeer. Hier werden drie gecontroleerde inundaties uitgevoerd in februari 2001, oktober 2002 en februari 2003. Effecten van de inundaties, zoals waterstand, slibafzetting, bodemfauna, vegetatie, vogels, beheersaspecten en gewasopbrengst werden gemonitoord.

Wanneer een polder onder water wordt gezet, volgt het grondwater en gaat ook hier het peil van omhoog. Opvallend was dat het grondwaterpeil al zo'n vijf dagen nadat de polder droog gepompt werd weer op het oude peil terugkwam. De inlaat van het voedselrijke boezemwater had geen of nauwelijks invloed op de kwaliteit van het polderwater. Dit heeft ook te maken met de reguliere zomerse inlaat van boezemwater voor peilhandhaving in de polder. De inlaat van het boezemwater bracht geen schade toe aan kaden of paden. Lokaal bleven enkele delen van de polder wat langer nat. De hoeveelheid slib die afgezet werd in de polder was een kleine 10 gram per vierkante meter.

Ondanks dat de samenstelling van de bodemfauna al vrij eenzijdig was (vooral regenwormen en emelten) en de biomassa ervan laag, leidden de inundaties tot nog lagere biomassa's in de polder. Dit kan nadelige gevolgen hebben voor de weidevogelbevolking. Maar ook andere factoren, zoals verruiging van de vegetatie, spelen een belangrijke rol in de achteruitgang van weidevogels in de Bloksleatpolder. De inundaties hadden wel een positieve invloed op de watervogels in de winter, want voor deze groep ontstond een aantrekkelijke pleisterplaats. Zo gebruikten Kolganzen en Kieviten de polder vrijwel meteen als slaapplaats. De inundaties leken echter geen grote invloed uit te oefenen op de vegetatie. Ook de effecten op de gewasopbrengst waren nihil.

Geïnundeerde polder **foto: R. Kleefstra**

Uit de praktijkproef komen een aantal aanbevelingen voort. Zo is het raadzaam alvast gebieden aan te wijzen voor waterberging vóórdat zich noodsituaties voordoen vanwege de benodigde ruime voorbereiding en organisatie. Bij inzet van natuurgebieden ten behoeve van waterberging valt het te overwegen om sommige natuurgebieden frequent te inunderen. Daarmee vergroot de oppervlakte aan zomerpolders in Fryslân. Wel noopt incidentele waterberging in weidevogelgebieden met hoge dichtheden tot voorzichtigheid, omdat de inundaties een nadelige invloed op de weidevogelstand kunnen hebben. Daarom lijkt nader onderzoek naar het herstelvermogen van bodemfauna in relatie tot inundatieduur en -periode van belang.

Landbouwgebied

Invloed van incidentele waterberging op de opbrengst en voederwaarde van gras in regulier boerenland. *Lezing van Idse Hoving en Ivonne Kok (Animal Sciences Group, Universiteit van Wageningen)*

Net zoals de praktijkproef in de Bloksleatpolder werd ook een proef uitgevoerd op regulier boerenland. Deze proef werd uitgevoerd op twee verschillende grondsoorten, namelijk klei en klei-op-veen. Bovendien werd de proef uitgevoerd bij zowel een intensieve als extensieve agrarische bedrijfsvoering. In verschillende proefopzetten werden zeven inundatiebehandelingen toegepast:

1). geen inundatie
2). 9 dagen inundatie in najaar 2001
3). 9 dagen inundatie in winter 2001/02
4). 3 dagen inundatie in voorjaar 2002
5). 9 dagen inundatie in voorjaar 2002
6). 15 dagen inundatie in voorjaar 2002
7). 9 dagen inundatie in najaar-voorjaar

In intensief beheerd grasland bleken de inundaties op jaarbasis geen significante effecten te hebben op de gewasopbrengst. Wel leverde de eerste snede gras wat minder op, maar dit werd gecompenseerd door de opbrengst van de tweede snede. Bij extensief beheerd grasland deed zich wel een negatief effect voor op de jaaropbrengst, nadat het grasland in het voorjaar ruim twee weken geïnundeerd was geweest. Dit werd in het tweede jaar van de proefperiode gedeeltelijk gecompenseerd.

Al met al bleken de gevolgen van incidentele inundatie in de agrarische gebieden relatief beperkt. Tussen de verschillende grondsoorten traden geen verschillen in de resultaten op en directe schade aan de graszode werd niet vastgesteld. Ook bleken de inundaties geen of slechts beperkt effect te hebben op de netto jaaropbrengst van het gewas. Wel is er enig verschil zichtbaar per type beheer bij inundatie van graslanden in het voorjaar.

de redactie